

Celtiga

VENTA Celta:
: O=COTTO :
i=NE
BRONCO
e:8:5

30 CÉNTIMOS

Dibujo de Castelao

CÉLTIGA

NOVELA MENSUAL ILUSTRADA
FERROL

de

Director:

Jaime Quintanilla.

Secretario:

Fiz Álvarez do Castelo.

Administrador:

Manoel Morgado.

Gerente:

Ramón Villar Ponte.

REDAUTORES E COLABORADORES

Jaime Quintanilla, Antón Villar Ponte, Gonzalo López Abente, Manoel Lustres Rivas, Roberto Blanco Torres, Victoriano Taibo, Eugenio Charlón Arias e Manoel Sánchez Hermida, Ramón Cabanillas, Vicente Risco, Eugenio Montes, Antón Losada Diéguez, Manoel F. Barreiro, Manoel Antonio, José Castro Rodríguez, Nicolás García Pereira, Pedro Fraga de Porto, Valentín Paz Andrade

PINTORES E DIBUJANTES

Alfonso R. Castelao, Camilo Díaz Baliño, Imeldo Corral, Álvaro Cebreiro, Farruco Lamas, Carmelo.

O terceiro número de **CÉLTIGA** publicará a novela dialogada, cómico-frágica, en tres jornadas, número extraordinario:

ALMAS MORTAS

Original de Antón Villar Ponte. Ilustrada pol-o notabre esceógrafo Camilo Díaz.

"ALMAS MORTAS" costará 50 céntimos o exemplar.

OS CATRO CISNES BRANCOS

LENDA CELTA POR LOUEY CHISHOLM

Traducida directamente á o galego por
MANOEL FERNÁNDEZ BARREIRO

NOTAS DO AUTORE

I

Esta lenda e as outras que han seguire; foron esquirtas tendo en conta e unificando as variantes das qu'eu teño lido, e, principalmente, das publicadas por: Dr. Joyce (Old Celtic Romances); Dr. Cameron (Reliquae Celticae); Standish Hayes O'Grady (The Pursuit after Diarmud O'Duibhne and Grainne the daughter of Cormac Mac Airt); Douglas Hyde (The Three sorrows of Story-telling); --- Fiona Macleod (The Laughter of Peterkin), etc. ---

II

Dixome un amigo meu que á tí, leutor pequerrecho, non ch'habían gorentare istas vellas lendas; outros dixéronme

tamén qu'eran tristeiras por demais pra seren contadas ós nenos, e aínda houbo quen me preguntou en que podían servirvos d'insino istas narraciós.

Pol-a miña parte estou certo de que vos han gorentare moito. Son tristeiras, non-o nego, mais vosoutros non queredes que vos divirtan sempre. Pol-o demais, eu vos non conto istas historias pol-o que vos poidan insinare, senón pra que sintadel-a sua sinxela beleza e gocedes c'o elas como teñen gozado hastra ó d'agora centos e centos de nenos irlandeses y-escoceses.

LOUEY CHISHOLM.

OS lonxanos días moraba na Verde Illa d'Eirin unha raza de bravos homes e de fermosas mulleres: a raza dos Dedaniáns.

Dende longos anos os Dedaniáns viñan rendendo homenaxe á moitos xefes; mais n'unha azul mañá, despois de sosteren fera loita c'os seus nemigos, xuntáronse todos e se propuxeron elexir un Rei, pois estaban cansos de seren rexidos por moitos homes á un tempo.

Antre os príncipes alí persentes, atopábanse cinco moi axeitados pra leval-o cetro e mail-a coroa, y-especialmentes dous, o Bove-Derg e o Lir. Os Dedaniáns pregáronlles ós xefes que s'arredasen d'aquil lugar antramentres íles faguían a eleución, pois querían discutire con toda liberdade.

Non foi mêster que os xefes estiveran alonxa-

dos por moito tempo, pois inda ben se non foran, cando resoou no ar un berro unánime: ¡O Bove-Derg é o Rei! ¡O Bove-Derg é o noso Rei!... E todos ficaron contentes, agás o Lir, que adoeceu de carraxe e fuxiu da chan onde o pobo estaba xuntado sen se despedire de ninguén nin faguel-as reverencias ó Bove-Derg... Os celos ateigábanlle o curazón!

Ollando isto, os Dedaniáns encabuxáronse moito. Un cento de espadas foron brandidas no ar e cintilaron ó sol na longa chán. ¡Imos todos matare ó Lir xa que se nega á rendere homenaxe ó noso Rei, esquecéndose de que é o elexido do pobo!

Mais o Bove-Derg, qu'era home moi sabio e xeneroso, pregoulles que non perseguiran ó magoadado príncipe.

* *

Moitos anos viviu o Lir no descontente, sen gardare obediencia á ninguén. Mais un día caiu enriba d'el unha pena moi fonda. Morreu a sua dona, sin estare doente mais que tres días, e o Lir, qu'a amaba moitísimo, non atopaba dend'entón acougo pra a sua dore.

Cando as novas d'ista disgracia chegaron onde o Bove-Derg, achábase iste arrodeado de todol-os

seus poderosos xefes. ¡Ide aló!—escramou—¡Ide aló en cincoenta carros, e dicidelle ô Lir qu'eu son como sempre o seu amigo! Pregádelle de vire con vosco ô pé de min. Três fillas arrogadas teño, e unha d'elas pode sere a sua dona si á elo se non opón a vountade do pobo que me eleixiu por Rei.—

Cando o Lir ouviu istas falas do Rei, a ledicia lle revertia do peito. Chamou con moita preña ôs seus homes e, con outros cincoenta carros, saíu pra cabo d'El Rei. Camiñaron sen tomaren folgos hastra chegaren pol-o grande Lago ô pazo do Bove-Derg; e aló, cando pechaba o día, e as derradeiras raiolas do sol s'entretecían co'a prata das augas, o Lir rendeu homenaxe á Bove-Derg e iste bicouno na fronte faguendo xuramento de sere sempre o seu amigo.

Moito satisfizo ôs Dedaniáns a nova de que a paz raiñaba antre aquiles dous poderosos xefes. Os barudos homes, as fermosas mulleres e até os tenros meniños, choutaron de contente e non houbo na terra inteira curazóns mais felices que os dos bós poboadores da Verde Illa d'Eirin.

* *

Pasou o tempo. Aínda o Lir moraba c'o Bove-Derg no pazo d'iste no Grande Lago, cando unha mañá chamouno El Rei e dixolle: Tiveches tempo

d'abondo pra coñecer-as miñas tres fillas arrogadas. Eu non esquecín a pormesa de che donare unha d'elas por muller. Escolle, pois, aquela que che pareza mais axeitada.

E o Lir respondeu: Todas elas son moi fermosas e a escolleita é certamente difizle; emporiso, dóname a mais vella, si che parece ben y-ela se non opón á sere a miña dona. —

E cando lle foi dito isto á mais vella das tres fermosas rapazas, non soio se non opuxo, senon que s'aledou moito. Aquil mesmo día casouse c'o Lir e despois de se pasaren duas semanas, deixou o pazo do seu pai e, pol-o Grande Lago, foise c'o seu home pra'o novo fogar.

* *

Moi felís foi iste fogar do Lir!... Ledamente foron pasando os días e ó cabo d'un ano o matrimonio tivo dous fillos á un tempo, un neno e unha nena. Ó neno puxéronlle por nome Aed, e á sua irmá chamáronlle Finola.

Ó ano seguinte tiveron outros dous fillos; mais denantes de que os nenos poideran coñecere á sua nai, morreu istá. Moi fundamentes sentiu o Lir a perda da sua fermosa dona, e de certo morrería c'o pesar se non se acochara no grande amor que lles tiña á aqueles neníños que ficaban sin nai.

Cando as novas da morte da muller do Lir

chegaron ô pazo do Bove-Derg, no Grande Lago, fixeron todos un sinceiro loito pol-a amada filla d'El Rei e sentiron unha dôrosa tristura pol-o Lir e pol-os seus catro pequenos. O Bove-Derg díxolles ôs seus poderosos xefes: Moi grande ten de sere certamentes a nosa mágoa; mais n'ista hora sômbriza é cando o Lir ten que se decatare da nosa amizade. Correde aló e faguédelle sabere que Eva, a miña segunda filla arrogada, se ha casare co'il e termará con agarimo dos seus meniños.

Os mensaxeiros voaron ô rente do Lir co'ista nova, e o Lir voltou á o pazo do Bove-Derg, no grande Lago, e casouse con Eva, levándoa de-contado cabo da sua filla Finola e dos irmáns d'ista, Aed, Fiacra e Conn.

Os catro pequeniños eran tan garçidos e fermosos que daba xenio ollalos. Co'as suas doces tenruras, a Eva abrangueu que fosen a ledicia do seu pai e a orgulleza dos Dedaniáns. En canto ô Lir, era tanto o amor que lles tiña qu'inda ben non abría a mañá arredaba a pelica de cervo, que soparaba os dormitorios e corria ô pé d'eles, pón-dose á xogare c'os nenos hastra ben entrado o día. E do mesmo xeito amábaos o abó, Bove-Derg, á quen tiñan que levarllos á miudo ô seu pazo no Grande Lago.

Pasou tempo, e Finola chegou á sere xa unha rapaza de doce primaveiras. Mais d'aquela, uns pezoñentos celos se foron afincare no curazón da Eva e chegaron á esmorecel-o amore que hastra entón sentira pol-os fillos da sua irmá. Na sua desespranza escramaba: O Lir xa me non quer! Soio ten agarimo pr'os seus fillos!... E durante as semanas e os meses ficou no leito e andivo meditando o xeito de lles faguere mal. Ó fin, unha mañá do vran, mandou perparal-o seu carro e dispúxose á saíre c'os catro fillos do Lir cabo do pazo de Bove-Derg.

Ó sabere isto, Finola botouse á tremare toda, e tornóuse alba de medo, porque lle fora dito en sonos que Eva, a sua madrasta, había faguere aquel día unha cousa moi mala no seu propio fogar; mail-o seu abraiamento se refrexaba sómentes nos grandes ollos abertos e nas meixelas brancas como a neve. Non dixo unha fala, a coitadiña, e partiu con Eva e a sua compañía. Os outros tres nenos s'iban divirtindo moito mentres camiñaban, alleos á moura soma apousentada na fronte da sua madrasta e ós brancos labres tremantes da sua irmá.

Cando chegaron á un paraxe escurecido por brétemas mestas, a Eva dixolles caladamente ós homes da sua compañía: Eu prégovos que matedes

á istes pequenos que me arrouban o amore do Lir. Matádeos y-heivos dare moitos tesouros! E os homes responderon arripiados: Nós non faguemos iso! Moi grande vai á sere o castigo que ha caire en col de tí por levarés ese mouro pensamento afincado no curazón!

Y-entón Eva, tola de carraxe, colleu unha espada e dispúxose á matalos pol-a sua mesma man; mais falláronll'as forzas e caiu esvaída no medio do carro.

Seguiron adiante... Do bretemoso pasaxe saíron á un branco camiño, arrayado todo pol-o sol. Fitaban as margaridas, c'os seus grandes ollos marelos, ô ceo azul que s'estendia por riba d'elas. Resprandecian antr'os trébos os botós d'ouro. Xurdían dos sulcos ôs homildes miosotis. Arrecendian as froliñas das silveiras nos valados dos camiños. Ó redor, enriba, ô perto e ô lonxe ouvíanse ôs xilgaros, ás rulas e ôs merlos henchendo a mañá c'os seus chícs ledos. Todo era côr, e lus, e doces sons namentras os nenos iban camiñando pr'o seu tristeiro destiño.

Perto d'un tranquió lago houbo que desaxugalos cabalos pra que se repousasen; e alí, Eva dispiu ôs nenos e levounos ô rente das augas coma si os fora bañare. E non ben chegaron, púxose aatrás d'eles e lles foi tocando nos lombos con

unha variña enfeitizada. E-aconteceu que tan axiña como lle tocou á Finola, Finola trocouse n'un cisne branco como a neve. E do mesmo xeito ôs outros tres, Aed, Fiacra e Conn. Catro cisnes brancos aboiaban agora nas augas tranquilas, mentres a Eva lles cantaba unha canzón d'agoiro.

Cando Eva finou o seu canto, os cisnes voltáronse cara á ela e Finola falou d'iste xeito: —Grande dano foi, ou Eva, o que nos fixeches con nos enfeitizares, mais moito meirande ha sere ó que á ti che aconteza pol-a fera xenreira que gardas no curazón.—

O branco peito do cisne latexaba d'anguria mentres falaba:—Dinos cando nos ha liberare a morte d'iste castigo!... Y-Eva respondeu:—As manseliñas augas d'iste lago han sere o voso fogar por trescentos anos; outros trescentos habédelos pasardes nas tromentosas augas do mar antre Eirin e Alba e os trescentos derradeiros habedes sere batidos pol-as salvaxes tempestades do mar d'Ocidente. Hastra que Deeca sexa a raiña do Largnen e o Bon Santo volte á Eirin e se ouzan na terra os tanguidos da campaiña, nin choros, nin layos, nin pregos, nin o amore do voso pai nin o valer d'El Rei han podere tirarvos do voso destiño. Mais anque sexades uns tristes e soitarios

cisnes, poderedes gardar por sempre a vosa fala Gaélica e cantardes n'ela, con dondas voces, cantigas tan doces que han levare a paz ôs espiritos que poidan ouvirvos. Gardaredes tamén por sempre baixo do voso plumaxe de neve os curazóns de Finola, de Aed, de Fiacra e de Conn e por sempre seguiredes sendo os fillos do Lir.

Eva ordeou que fosen de novo axugadol-os cabalos e seguiu co'a súa compañía car'á Oucidente. Aboiando no tranquío lago ficaban os catro cisnes brancos.....

Cando Eva chegou soia ô pazo do Bove-Derg trubouse El Rei grandementes temendo que lles acontecera algunha disgracia ôs fillos do Lir.

Os acompañantes de Eva, por medo que lle tiñan á ista, se non arriscaron á contal-o feitizo que a filla d'El Rei fora tecendo pol-o camiño. Emporiso o Bove-Derg perguntou:—Como é que Finola e os seus irmáns non viñeron ô pazo con vosco?—

Y-Eva respondeu: É que o Lir xa non ten fiducia en tí, e por iso non consentiu que os trouguésemos.—

Calou El Rei, mais non ficou tranquío co'a res-

posta da sua filla, e aquela mesma noite mandou que cruzasen a montana uns mensaxeiros pra lle perguntaren ô Lir. Cando os mensaxeiros chegaron onde iste e lle contaron ó que quería El Rei, foi moi grande a sorpresa do pai dos nenos; e á mañá seguinte, c'o curazón ateigado de tristura, convocou á algús dos seus homes e se encamiñaron ó pazo do seu sogro.

Ainda se non acochara o sol cando os viaxeiros se repousaron nas ribeiras do Lago Darvra, e non fixera o Lir mais que baixarse do carro, cando se detivo cheo d'istraneza. De onde podían virén aquelas misteriosas voces; aqueles sons plañideiros e doces? As falas que ouvia eran sen dúbida falas gaélicas e aquela voz era a da sua filla, mais doce ainda, mais donda, mais chea de misterioso engado, y-emporiso, alí non se ollaba á nena. Por todas partes o lago soitario, co'as suas augas azúes e tranquías. A doce múseca soaba cada vez mais crara e armoñosa, e cando se esvaíron os derradeiros sons, catro cisnes brancos xurdiron d'antre os xuncos e c'un maino revóo de áas nadaron car'á praia. Y-entón o Lir, abraiado diante do milagre, escoitou con ansiedade ó que falaba un dos cisnes:

—Has sabere, ou Lir,—dixo Finola—que nós somol-os teus nenos trocados en cisnes pol-o mei-

guízo da nosa madrasta. Trescentos anos hemos ficar n'iste lago soitario; outros trescentos habémoslos pasare nas feras augas do mar de Moyle, e os trescentos derradeiros hemos sere apovigados pol-as tromentas no fero mar d'Ocidente. Até que Deeca sexa a raíña do Lagnen e o bon Santo volte á Eirin e se ouzan na terra os tanguídos da campaña non seremos liberados do noso feitizo.

Á istas tristesiras verbas responderon os Dedañiáns con berros de dôr e d'indiañación, namentras o Lir saloucaba sen acougo. Mais, ó cabo, fixose o silencio e Finola puido decire como ela e mail-os irmáns habían conservare a fala Gaélica e habían podere cantaren n'ela cantigas doces y-engayoladoras, pra leval-a paz ós curazós que as ouvisen. Dixo tamén como baixo do seu branco prumaxe habían latexaren por sempre os curazós de Finola, de Aed, de Fiacra e mais de Conn, e finou con istas verbas supricantes: Ficad'eiqui con nosco ista noite facéndonos compañía dend'as abas do lago soitario, e a nosa múseca ha chegare á vos esbarando pol-as mansas augas que alumea a Lua, e vos fará repousare n'unha donda paz. Ficade eiqui con nosco!...—

O Lir e o seu pobo permaneceron nas ribeiras do lago hastra o abrete da mañá seguinte, e non

ben apareceron pol-Ourente os pirmeiros roibéns do día, o silencio caíu encol do Lago soitario...

Ergueuse o Lir moi de presa, e sen se detere, díxolle adeus ós seus nenos. Tardáballe atopare á Eva e fitala tremando diante d'il.

Correu sen tomare folgos até o pazo do Bove-Derg e, pol-as augás do Grande Lago, atopouse c'o El Rei que viña á agardalo e traguía collida do brazo á sua filla arrogada.—Como é, ou Lir,—díxolle El Rei—que tampouco veñen os nenos contigo?—

A resposta do Lir foi triste e curta: Non veñen, porque a vosa filla, valéndose d'artes infernaes, trocounos en catro cisnes brancos. Nas augas sereas do Lago Darvra fican Finola, Aed, Fiacra e Conn. D'aló veño eu, disposto á me vingare do mal que á eles lles fixeron.—

Un silencio solenio como o silencio da morte caíu encol dos tres, namentras a Eva tremaba... Ó fin falou o Bove-Derg, e collendo a sua variña máxica, fitou con fuscas ollos á sua filla arrogada e con voz ateigada de xenreira foi pronunciando a impracabre pauliña: Mala muller! Non has voltares á escurecel-a terra c'o teu sombrizo esprito, porque deic'o fin dos tempos vivirás na misérea trocada n'un deño do ar!...—De súpeto, do lombo da condanida foron xurdindo unhas áas de mouro

prumaxe; da sua gorxa saiu un berro irtio, e comenzou á voare, á voare, até que os Dedadiáns non poderon dexergaren mais que un puntiño mouro esvaído nas baixas nubens... E até os nosos días andivo e anda a malfadada Eva batendo as sombrizas áas no longo espazo...

* *

Bó e grande era o Bove-Derg. Deixando á unha beira a sua vara enfeitizada, faloulle ó seu pobo d'iste xeito: Permitídeme que me vaia de xunto á vosoutros. Deixádeme ire á erguel-a miña casoupa nas ribeiras do Lago Darvra... Moito é o meu amor pol-os fillos do Lir. Eu e mais o seu pai desexamos ficare pertó d'iles pra sempre.

Cando se tivo coñecemento en toda a Verde Illa d'Eirin da mala fada que caíra en col dos nenos do Lir e da pormesa que fixeran iste e mail-o Bove-Derg de ficaren á carón d'eles pra sempre, de total-as bandas iña acudindo xente ó Lago Darvra, e, ó redor das praias, chegouse á xuntare unha grande moitedume.

E asin, pol-o día, Finola e os seus irmáns non coñeceron a soedade, porque na doce fala Gaélica podían contaren as suas coitas e ledicias; y-en troques, pol-a noite, os Dedaniáns tiñanse qu'es-

queceren das suas lembranzas tristeiras, porqu'as cantigas engayoladoras dos cisnes faguian doce o seu sono e lles henchían de paz os espiritos.

Pasenñamentos foi pasando o tempo. Por riba dos frós de Bove-Derg e do Lir caían agora cabelos brancos. E no intre que trascurrían os días, medraba a malenconía nos peitos dos catro cisnes, porque s'aveciñaba o instante no qu'habían trocar as augas sereas do lago pol-as alrotadas do mar de Moyle. Cando chegou istè tristeiro día, Finola chamou ós seus irmáns pra lles decire qu'os trescentos anos do Lago Darvra estaban xa finados e qu'había qu'ire pensando en abandoare pra sempre aqueles amados lugares.

Os catro cisnes nadaron con tristes e repousados movementos hastr'as ribeiras do Lago. Endexamais brillara tanto o seu prumaxe de neve; endexamais soara por enriba d'aquelas praias alumeadas pol-o sol unha múseca tan doce e tan tristeira. Cando chegaron preto da praia, calaron os tres irmáns e foi Finola somentes a qu'entonou unha cantiga d'adeus.

Brancos e'ó anoto escoitaron os Dedaniáns o canto de Finola, e cando finou iste e soío os salucos crebaban o silencio, os catro cisnes estarricaron as suas áas e voaron outo, deténdose n'ó ar un instante pra ollal-as axionlladas formas do

Bove-Derg e do Lir. E alongando despois os seus brancos pescozos, tenderon o vóo car'as augas tromentosas qu'arredan a-y-Alba azul da Verde Illa d'Eirin.

E cando foi sabido qu'os catro cisnes deixaran o Lago e voaran cara ô mar, foi tan grande a tristura do pobo que se fixo unha lei dispôndo que nen un soio cisne fose matado en Eirin dend'aquela data.

C'os curazóns ardendo de inquietude e dôridos co'a lembranza do seu pai e dos seus amigos, Finola e os irmáns chegaron ô mar de Moyle. Aquelas augas invernizas aterecíanos de friaxe e os cóns e as penas qu'ô redor s'ollaban eran mouras e poñíanlles medo. Todo era ali escuro, pro mais escuro parecíalles ôs cisnes ô se lembraren das augas tranquílas do Lago Darvra e d'agarimosa moitedume qu'os acompañaba dend'as louzanas ribeiras. ¡Qué diferente o cinire do vento antr'as canas do Lago d'iste xordo fungare, d'iste fero ruxido que viña á pór un novo abraiamento nos seus espiritos tremantes!...

Antre a misérea e o medo foron pasando os días até que unha noite as mouras e baixas nubens lles anunciaron a veciña tempestade. Chamou entón a

Finola ôs seus irmáns e dixolles q'un temor moi grande lle desacougaba o curazón, porque coidaba que a fúrea da tromenta habíaos arredare ôs uns dos outros e non sabía como habíanse xuntare cando a tempestade fose finada.

Aed respondeu: Si fôsemos arredados pol-a furia do mar, coido eu que deberíamos xuntarnos n'aquela peniña illada onde témonos acochado algunhas veces. Dend'ela óllase moito ô lonxe, e ademáis, é ben coñecida de todos nós.—

Medraban as negruras e bruaba o vento cada vez mais forte; os catro cisnes salugábanse nas batidas augas pra voltaren á xurdir no cume das ondas, e conforme iña aumentando a noite, mais terrible faguíase a tempestade. Ó fungare do vento misturábase agora o ronco estrondo dos tronos; mais á azuada e firente luz dos lóstregos, cada un dos fillos do Lir podía aviscare aínda o branco bulto dos outros. Asañouse aínda mais o furacán e arrincou ô fin un cisne do brando leito d'escumas pra mergullalo na escuridade fonda da noite. Cando rachou as negruras a luz d'un novo lóstrego, cada un dos fillos do Lir atopouse soio e ceibou un tristeiro layo de desespranza. Martirizados pol-o vento e as augas, os brancos paxaros achábanse perto da morte cando trou-

gueron a calma as pirmeiras craridades do abrente...

* *

Con toda a lixeireza que podían dare de si as suas cansas áas, chegou Finola á illa onde contaba atopare ós seus irmáns, mais non ollou sinal d'eles por ningures. Voou entón até o curuto mais outo da pena... Nada! Soio o ermo e mouro deserto do mare! Sinteou Finola qu'ó curazón lle fallaba e púxose á cantare a mais tristeira de total-as suas cantigas, e cando morreron no ar os derradeiros sóns, ergueu os ollos..... Nadando paseniño car'á pena, apareceu Conn co'a testa pingando e o nidio prumaxe murchado pol-a-y-auga; e Fiacra un pouco mais lonxe, cáseque sen folgos, a malpocada, pra chegare á illa. Correu Finola perto d'ela e prestoulle axuda, e os dous pequenos atopáronse axiña en salvo na pena arrayada agora pol-a luz do sol, e buscaron quentura baixo do prumaxe agarimoso da sua doce irmá.

N'acougaba, emporiso, o curazón de Finola. Falláballe un dos nenos e coidábao perdido pra sempre. Mais ó fio do mediodía apareceu tamén Aed. Viña moi espelido, esbarando lixeiro pol-o seo azul das augas, c'ó prumaxe escintilante ó sol. Finola acochouno baixo das prumas do seu peito,

porque Conn e Fiacra non querian saire ainda do quentore das áas. Ficade eiquí mentras poidades, meus amantiños—dixolles ela; e arrolounos c'unha cantiga de berce, tan doce, qu'os paxaros do mar deixaron de chiaren e se foron xuntando ô redor dos cisnes pra escoitaren aquela música engayoladora.

Cando Aed, Fiacra e Conn prenderon o sono e os sóns da cantiga foronse esvaindo ô lonxe, Finola agachou a testa e quedouse tamén adormida â quentura do sol.....

Mais eran poucos e curtos os asoleados días no mar de Moyle e moitas en troques as tempestades qu'arremuiñaban as suas augas. Viñeron xiadas invernízas que fixeron pasaren ôs catro cisnes longos días d'anguria e de misérea, e as mais tristes das suas cantigas non abondaban pra espresaren toda a sua disgrácea.

Dend'aquela tempestade inesquencibre, vivían os catro acochados na pena illada onde Finola sofrira a fonda ansiedade d'agardare pol-os seus irmáns; e ali foron pasando os anos pasenifiamentes, hastra q'un día o lazo trocou ô mar n'unha longa chán moura. Pol-a noite os cisnes ficaban na illa axuntándose os uns ôs outros pra se quen-

taren, mais chegado o día tiñan que s'arredaren porqu'as pedras aterecíanos co'a friaxe. Apegadas ás arestas do picouto ficaban as brancas prumas dos seus peitos e o pelexo dos seus probes peñños. Cando o sol abrangueu fundil-o lazo, os cisnes poideron voltare á nadar no mar de Moyle, mais as suas feridas layaban ô contaute das salgadas augas. e coidaron morreren de dôr.

Seguiron pasando os anos. Pol-o día Finola e os seus irmáns podían voare car'ás praias da Verde Illa d'Eirin ou até perto ás costas azúes de Alba, mais pol-a noite obrigáballes o seu destino á voltaren ô mar de Moyle.

Un día, ollando car'á Verde Illa, viron chegare pol-a praia unha tropa de cabaleiros. Os cabalos eran todos brancos com'a neve e as armaduras dos cabaleiros rebrilaban ô sol.

Os nenos do Lir berraron de ledicia, porque dende que saíran do Lago Darvra non voltaron á ollare unha forma humán. Falade—dixo Finola— Falade e decideme si os homes que veñen pol-a praia non son os nosos Dedaniáns!—Os pequenos fitaron con ansiedade ô lonxe e o Aed respondeu: O curazón dime qu'aqueles cabaleiros son, certamente, do noso pobo.—

Eisi qu'a tropa chegou mais perto e os caba-

leiros poideron ollaren ôs catro cisnes, un d'eles escramou na lingua Gaélicã:

—Eis os fillos do Lir!—

E cando ouviron Finola e os seus irmáns a doce fala da sua Terra e cando ollaron as facianas dos homes do seu pobo, foi tan grande a sua felicidade que non hai verbas con que a espresare. Moito tempo estiveron calados co'a emoción, mais ò cabo falou Finola.

Falou da vida que levaban no mar de Moyle; das tristesiras choivas e dos cegos furacáns; do cazo tollente e dos espantabres tronos. Falou das soedades dos seus espiritos e das feridas dos seus probes corpos martirizados.—Mais decideme, bós cabaleiros: Qué foi do noso pai e de todol-os nosos amigos Dedaniáns? Ulos? Viven aínda?—

Os cabaleiros déronlles novas de todos á Finola e á os seus irmáns e dixéronlles que Bove-Derg e Lir vivían aínda y-estaban percisamentes celebrando a festa da Edade no pazo do Lir.—Mais — findaron—se non pode arredare d'eles a lembranza de vós e a inquietude por coñecer-a vosa sorte. Eisi é qu'aledaránse moito cando lles contemos qu'estivemos perto de vós.—

Ledos e confortados ficaron os curazóns dos fillos do Lir; mais non puideron deterse moito tempo á escoitaren as falas dos cabaleiros, porque

tiñan que voltaren axiña pr'o mar de Moyle. Asegún iñan voando, Finola cantaba e mentres ouviuse a sua doce e feble voz, ficaron axionlladol-os cabaleiros.

Cando os viaxeiros contaron os sufrimentos de Finola e dos seus irmáns, moi grande foi o sentimento dos Dedaniáns. Aledouse o Lir, emporiso, ô sabere que aínda vivían os seus fillos e pensou con ansiedade no día en qu'había findare o encantamento.

Pasadol-os outros trescentos anos do feitizo, os catro cisnes brancos deixaron o mar de Moyle e foron pr'o d'Ocidente, qu'era moito mais bravo. N'il non atopaban xeito de fuxir da furia impracabile dos vendabás nin da crueza das xiadas. Mais unha noite tuvo un sono a nena cisne, e cando espertou, chamou ôs seus irmáns e díxolles: Cree-de, meus nenifios, no Grande Deus que criou a terra c'os seus froitos e o mare c'os seus portentos. Agardade n'Il e Il vos ha salvarre.—

Quedáronse todos adormidos e, cando espertaron, brilaba o sol esprendorosamente, e dende entón até final-os trescentos anos derradeiros, nen o vento, nen o mare, nen a choiva, nen as xiadas voltaron á martirizaren ôs catro cisnes.

Apousentados n'unha illa de louzano verdor viviron tranquiós cantando pol-o día as suas meigas cantigas e aniñando xuntos pol-as noites en moles leitos de herba, até que unha mañá lles puido decire Finola ós irmáns que estaba xa finado o tempo do encantamento e que podían tornaren cando quixeran car'ô seu vello fogar.

Erguéronse de presa e tendendo as áas no ar, voaron sen acougo até atopal-a terra. Descenderon entón e olláronse os uns ós outros sen se deciren unha fala, tan grande era a sua ledicia. Despois de se repousaren un anaco, voaron de novo por riba do verde chán até abrangueren as montanas e as árbores qu'arodeaban a sua vella casa. Mais do pazo do Lir soio ficaban ruiñas, e ó redor d'elas as herbas e as ortigas medraban con salvasse liberdade.

C'o curazón ateigado de tristura pasaron a noite os cisnes antr'as arruíñadas parés da sua vella casa, e cando rompeu o día, non podendo soportaren aquela soedade, emprenderon de novo o seu vóo errante e se non detiveron hastra chegaron á Inis Glora, onde se pousaron. E alí, n'un pequeno lago no curazón da illa, fixeron a sua morada e co'as suas engayoladoras cantigas foron achegando perto d'eles á todol-os paxaros d'Ouci-

dente, de tal xeito, qu'o lago foi coñecido ô pouco tempo e' o nome de Lago dos Paxaros.

Pasenñamentos iñan pasando os anos, mais non os pesares qu'henchian a-y-alma dos cisnes. —Cándo voltará o bon Santo á Eirin?—dicianse os uns ós outros. —Cándo soarán encol da terra e do mare os milagreiros tanguidos da sua campaiña?

E unha morna mañá espertáronse abraiadol-os fillos de Lir. Tintileaba no ar un són istrano. Aca-roáronse tremando, e os três pequenos ergueron o voo, e voaron d'un lado pro outro e'un grande receio. Voltaron á pousárense, degarantes, á carón da sua irmá que ficara silenzosa antr'os xuncos. Agachados ô rente da nena, perguntáronlle: De onde virán ises misteriosos sóns que s'oucen en toda a illa? Y-ela respondeu co'a voz ateigada de ledicia e d'espranza:—Son os tanguidos da campaiña, d'isa campaiña co'a que vimos soñando todos dende fai tantos anos. Agora si que se ha crebare o noso feitizo e han final-os nosos sofrementos!....—

Deixou Finola o seu acochamento antr'os xuncos, e erguendo o voo, cruzou as augas do lago, prateadas pol-as febles luces do abrente, e nas abas da praia cantou unha rexa cantiga d'espranza. Namentras cantaba, iña medrando nos peitos dos irmáns a calma alentadora. Voltaron á soaren

no ar, eraros e cristaiños, os doces sóns da campaña santa, y-entón os catro cisnes s'axuntaron e púxéronse á entoaren un canto cheo de fervore, dándolle gracias á Deus.

Ó través d'Inis Glora, chegaron os sóns d'iste canto, hastra o lugare onde s'atopaba o Santo Kemoc. Sorpreso o bon Santo co'a dozura da múseca qu'ouvía, ficou mudo un anaco, mais decatouse axiña de qu'aquelas voces eran as dos fillos do Lir; y-entón axionllouse e deulle tamén gracias á Deus por térelle deparado ôs catro cisnes, pois fora por mor d'eles pol-o que viñera á Inis Glora.

Púxose en camiño e atopou ôs brancos paxaros que viñan car'a il esbarando pol-as tranquiás augas. —Videvos á terra—dixolles gravementes— e poñede en mín a vosa fiducia, pois ha sere n'istes lugares onde habédevos liberare do encantamento.—

Os catro cisnes puxéronse baixo da garda do Santo Kemoc e iste levounos á moraren eo il na sua casoupíña. O Santo mandou á Eirín un traballador moito axeitado e'o engárrego de faguere duas cadeas de prata; e cando llas trouxo, amarrrou con unha d'elas á Finola e á o Aed, e có'a outra á Fiacra e mais á o Conn.

Y-eisí viviron c'o Kemoc os tristes nenos do

Lir. O Santo contoulles a milagreira hestoria do Cristo, que il, e mais o San Patricio, trougeran á Verde Illa, e ista hestoria entrou de tal xeito nos moles curazóns dos nenos, que s'esqueceron axiña das miséreas e dos sufrimentos pasados e viviron cheos de contento ô pé d'aquil Santo proteutor qu'os aloumifaba como se fosen seus propios fillos.

* *

Tres veces trescentos anos tiñan pasado dende qu'a Eva cantara o seu maldizoado agoiro: «Até que Deeca sexa a raiña do Largnen e o bon Santo volté á Eirín e s'ouzan na terra e no mare os tanguidos da sua campaña, non vos veredes liberados do voso feitizo.»

Xa tiña voltado o Santo e xa se ouviran na terra os tanguidos milagreiros. A fermosa Deeca casara c'o Rei Largnen e chegaron até ela novas da nena cisne e dos seus tres irmáns. Moitas istranas cousas fóranlle ditas en col dos seus meigos cantos e das ourizadas mágoas qu'os feriran; e pregoulle ô seu home El Rei que fose cabo do Santo Kemoc e que lle trouguese aqueles paxaros humáns.

O Largnen non quixo ire á pedirlle ô Santo Kemoc que lle dera os cisnes e Deeca encabuxouse e dixo que non viviría e'o il até que llos trouguese; e aquela mesma noite fuxiu do pazo e foise

car'á os dominios do seu pai, qu'estaba aló no Sul.

Mais o Largnen amaba moi fundamentes á Deeca e se non poido afaguer sen ela. Y-eisi foi que lle mandou uns mensaxeiros pra lle pregare que voltase ô pazo pormeténdolle de ire catal-os cisnes. A Deeca voltou y-entón o Largnen mandoulle á pedil-os cisnes á Santo Kemoc, mail-o Santo nos llos deu.

Asañouse moito o Largnen e decidiuse á ire il mesmo pol-os paxarós até á casoupa do Santo. Kemoc achábase na ermida e ô rentes d'il, ô pé do altare, estaban os catro cisnes.—É certo que non quixeches donarlle os cisnes á raiña Deeca? —É certo, si señore,—repicoulle Kemoc. Y-entón o Largnen, cego de carraxe, colleu n'unha mán a cadea de Finola e de Aed e na outra a de Fiacra e Conn, e arrincounos do pé do altare, tencionando de tiral-os pra fora. O Santo fitaba todas istas aucióis e'un grande degaramento...

¡Milagre!.... Tan axiña como chegou o Largnen á porta da ermida, os catro cisnes caíron deitados no chan e no mesmo punto os fillos de Lir vironse liberados do seu feitizo. ¿Non era Deeca a raiña do Largnen? ¿Non voltara á Eirin o bon Santo? ¿Non se ouvian xa na terra e no mare os doces sóns da sua campaña?....

Mais foran moitol-os anos que pasaran enriba dos fillos do Lir e moital-as mágoas e desacougos sofridas. Os seus corpos estaban pandados e as suas caras, denantes fermosas, atopábanse agora cheas d'enrugas.

Ó contemplal-o milagre, o Largnen saiu da igrexa e fuxiñ cheo d'espanto por habelos maltratado. O Santo Kemoc berroulle dend'a porta.

—Maldizoado sexas, ou Rei!...

E voltou car'á os nenos que pregáronlle que os bautismase porque coñecían qu'a sua morte estaba moi perta, e dixéronlle a anguria con que pensaban en qu'o tiñan qu'abandoare deixándoo soio n'aquíl lugar tan arredado; mais qu'era eisi a a vountade do Outo Deus.

A Finola pregoulle asimade que lles fixera as covas n'aquíl mesmo lugar e qu'enterrara á Conn á sua man dereita, a Fiacra á sinistra e á o Aed fronte á sua cara, porque d'iste mesmo xeito acocháraos ela nos novecentos anos qu'os tivera o seu rente.

Bautismounos o Santo, e ô findal as suas ora-ciós, fitou pr'as outuras e veu en visión á catro anos fermosísimos, con áas de prata e caras resprandecentes como a do sol. Iñan pérdéndose nos ars até desapareceren n'unha brétema azuada. O Santo aledouse, pois coñecía por istas señaes

qu'os catro nenos rubian á o ceo, mais ô voltal-os ollos ô chán da ermida e fital-os corpos ali deitados, henchéronselles os ollos de bágoas.

Santo Kemoc ordeou faguere unha cova perto da ermida y-enterrou n'ela os corpos dos fillos do Lir do xeito que Finola dispuxera.

Na húmida terra, onde s'afinca a sepultura, medra á herba louzana e zelmosa, e ô redor da lousa que contén os nomes dos catro nenos, soan mañán e tarde os tanguidos doces da campaña....

Pol-a tradución,

M. F. Barreiro

NOTA DE "CÉLTIGA"

Ista fermosa e sinxela lenda celta esper-
ta, cando se lee, ledos desacougos no noso
curazón.

Os probes fillos do Lir, malia ás suas
disgracias, venceron total-as mágoas e to-
dal-as tristuras porque, por riba d'elas, con-
servaron, com'un recendor sagrado, a sua
fala Gaélica. Non importou o feitizo da per-
versa Eva; non importou, tampouco, toda a
furia do mar de Moyle e as inxentes trebo-
nadas qu'alí sufriron os catro cisnes. A fala
Gaélica puido mais que todol-os feitizos e
total-as furias. A fala Gaélica foi a verda-
deira fada que axuntou á os catro cisnes á
través de total-as disgracias.

E cando resoaron no ar os doces sóns da
campaña do Santo Kemoc, os fillos do Lir
atopábanse tan irmanados e tan fortes na
sua irmandade, com'o primeiro día do en-
cantamento...

Como os catro cisnes enfeitizados, os
nosos irmáns galegos viven baixo a pouta
d'unha fera maldizón. Perderon o espírito da
Raza, a orgulleza de seren galegos, o amor

ás cousas da Terra. Mais baixo todas istas mentiras que os fan descoñecérense os uns á os outros, latexa e vive a doce fala Galega no fondo mais íntimo dos seus curazóns.

Y-eisí, cando óuzanse á o lonxe os tanguidos da milagreira campaña—¡campaña da Libertade!—os bos galegos, sempre irmáns, gracias á o nobre vencello da nobre Fala, poderán voltaren do seu enfeitizo.

E os corpos entangarañados, desentangarañaránse. E as almas tullidas, volverán á se espiliren, voando á o ceo,—¡resprandentes de luz!—da Libertade da Terra.

Non cubicedes, irmáns, as furias do mar de Moyle. Mais non-as temades tampouco.

Que cando os anos vaian pasados, oiredes, n'un día glorioso, os tanguidos da doce campaña...

E seredes libres.

Rugas Mineiro-Medicinaes

:: Bicarbonatado-Sódicas ::

MONDARIZ

Fontes de GÁNDARA e de TRONCOSO

(PONTEVEDRA)

**As mais alcali-
nas da Hespaña**

PROPIEDAD dos

Sres. Fillos de Peinador

EDICIÓS DE :::::

"CÉLTIGA"

ALÉN

Comedia do Jaime Quintanilla

PREZO: 2 PESETAS

MAL DE MOITOS

E

TRATO A CEGAS

PARRAFEIOS do Charlón
e mais do Sánchez Hermida

PREZO: 1'50 PESETAS

VÉNDENSE EN TODAL-AS
LIBREIRÍAS DE GALIZA

Romero Irmáns

Armazém de ferretería, vidros, plin-
turas, ferros, aceiros, ferramentas,
sulfato de cobre, carburo de calcio, etc.

Os mais importantes e sur-
tidos da comarca. Proveedores
dos Arsenaes.

O FERROL

Xulio F. Couto e C.^a

FERRETEIRÍA E BAZAR

Baterías de cocifia. Linolios. Xo-
guetes. Cadros e molduras. Artigos
pra regalos, etc.

Real, 133 e 135 - FERROL

Vda. e fillos de Pedro Fernández

Armazém de maquinaria
e materiaes eléctricos

Encárgase de toda orás
de instalación do ramo

Canalexas, 91.

Ferrol.

Saturnino Montalbo

Imaxes e ouxetos d'eirexa. Pianos
e pianolas. Óptica. Pratelría, mostrel-
ría e xoyelría. Artigos fotográficos,
de caza, de viaxe y-sport, Thermos.
Gramófonos e discos. Música e ins-
trumentos musicas.

COCHES PRA NENOS

Rua Real, 117

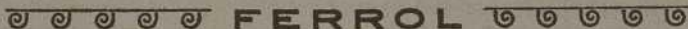
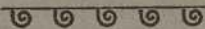
Ferrol.

RAFAEL E VICENTE

COMERCIO DE TECIDOS

XASTREIRÍA CIVIL E MILITAR

TODO NOVO CANALEXAS, 77

 FERROL

LEA VOSTÉ

TEORIA DO NAZONALISMO

Por VICENTE RISCO

ABRENTE, (VERSOS)

Por VICTORIANO TAIBO

VENTO MAREIRO (VERSOS)

Por RAMÓN CABANILLAS

DO ERMO, (VERSOS)

Por NORIEGA VARELA

DOCTRINA NAZONALISTA

Por RAMÓN VILLAR PONTE

F 17663

